

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

متن موضوع

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: حمید. ج

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۱

به نام خدا و با عرض سلام خدمت علامه بزرگ و یاران باوفای ایشان خدا را شاکرم که توفیق آشنایی با شما را برایم حاصل نمود. سوالی دارم که امیدوارم علی‌رغم مشغله پاسخ دهید. اینکه طراحی و نقاشی از انسان و حیوان چه حکمی دارد و به طور کلی از دیدگاه اسلام چگونه و در چه شرایطی طراحی و نقاشی صحیح است؟ سپاسگزارم و توفیق و موفقیت همه پیروان امام مهدی را خواهانم.

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۰/۹

روایات متواتری در نکوهش نقاشی از انسان و حیوان رسیده و این به دلایل زیر بوده است:

۱. نقاشی از انسان و حیوان مانند مجسمه‌سازی از آن‌ها در طول تاریخ از کارهای رایج میان مشرکان بوده است؛ زیرا آنان تصاویر جاندارانی که می‌پرستیدند را بر در و دیوار غارها، خانه‌ها، معبدها و مقبره‌هاشان می‌کشیدند؛ همچنانکه بعدها این کار به مسیحیان -یا به تعبیر دقیق‌تر پولسیان- منتقل شد و آنان نیز شروع به کشیدن تصاویر مسیح، مریم، حواریون و سایر قدیسان بر در و دیوار کلیساهایشان کردند. این دو سوء پیشینه باعث شد که نقاشی از جانداران مانند مجسمه‌سازی از آن‌ها، به نماد شرک تبدیل شود و مورد نکوهش و نهی شدید اسلام قرار گیرد؛ چنانکه به عنوان نمونه، در روایتی رسیده است که امّ حبیبه و امّ سلمه از همسران رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم برای آن حضرت حکایت کردند که وقتی در حبشه بودند، کلیسایی را دیدند که در آن تصاویری نقاشی شده بود؛ پس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «أُولَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَ صَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»؛ «انان این گونه هستند که هرگاه مرد صالحی در میانشان باشد،

پس از دنیا برود، بر روی قبرش مسجدی بنا می‌کنند و این تصاویر را در آن می‌کشند، آنان بدترین مردمان نزد خداوند عزّوجلّ در روز قیامت هستند»^۱ و در روایت دیگری از مسلم بن صبیح رسیده است که گفت: «كُنْتُ مَعَ مَسْرُوقٍ فِي بَيْتٍ فِيهِ تِمْتَالُ مَرْيَمَ، فَقَالَ مَسْرُوقٌ: هَذَا تِمْتَالُ كِسْرَى؟ فَقُلْتُ: لَا وَلَكِنْ تِمْتَالُ مَرْيَمَ، فَقَالَ مَسْرُوقٌ: أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمَصْرُورُونَ»^۲؛ «به همراه مسروق در خانه‌ای بودم که در آن تصویر مریم بود، پس گفت: آیا این تصویر کسرا است؟ گفتم: نه، بلکه تصویر مریم است، پس مسروق گفت: بدانکه من شنیدم عبد الله بن مسعود می‌گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله سلم فرمود: شدیدترین عذاب در روز قیامت برای صورتگران است» و این از آنجا برخاسته که خداوند از همانندی با کافران نهی کرده و فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا»^۳؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! همانند کسانی که کافر شدند نباشید» و از پیروی اهل کتاب نهی کرده و فرموده است: «وَلَيْنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ»^۴؛ «و اگر بعد از علمی که به تو رسید از خواهش‌های آنان پیروی کنی تو آن هنگام از ستمکاران خواهی بود»؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«دَخَلَ الْمَنْصُورُ بَيْتًا فَرَأَى فِيهِ تَمَاتِيلَ مَنْصُوبَةً، فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ وَقَالَ لِأَهْلِ الْبَيْتِ: «مَا هَذِهِ التَّمَاتِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ»^۵؟ قَالُوا: إِنَّمَا نَصَبْنَاهَا لِلزَّيْنَةِ! قَالَ: لَا تَخْلُقُونَهَا إِلَّا كَمَا يَخْلُقُهَا الْمُشْرِكُونَ وَلَا تَنْصُبُونَهَا إِلَّا كَمَا يَنْصُبُهَا الْمُشْرِكُونَ»^۶؛ «منصور به خانه‌ای درآمد، پس در آن تمثال‌هایی نصب شده دید، پس رویش دگرگون شد و به اهل خانه فرمود: <چيست اين تمثال‌هایی که شما ملازم آن‌ها هستید؟!>، گفتند: آن‌ها را تنها برای زینت نصب کرده‌ایم! فرمود: آن‌ها را نمی‌سازید مگر چنانکه مشرکان می‌سازند و آن‌ها را نصب نمی‌کنید مگر چنانکه مشرکان نصب می‌کنند».

۲. نقاشی و مجسمه‌سازی از جانداران، نه تنها همانندی با کافران و پیروی از اهل کتاب است، بلکه در عمل می‌تواند به انواعی از شرک و خرافات بینجامد؛ چراکه نقاشی و مجسمه‌سازی از یک انسان یا حیوان، گونه‌ای تعظیم و بزرگداشت او محسوب می‌شود و می‌تواند در درازمدت به غلو درباره‌ی او - دست کم توسط برخی عوام - بینجامد؛ خصوصاً هرگاه نقاشی و مجسمه‌سازی،

۱. بنگرید به: مصنف ابن ابی شیبۀ، ج ۲، ص ۲۶۹؛ مسند إسحاق بن راهویه، ج ۲، ص ۲۶۴؛ مسند أحمد، ج ۶، ص ۵۱؛ صحیح البخاری، ج ۱، ص ۱۱۰؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۶؛ سنن النسائي، ج ۲، ص ۴۱؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۴، ص ۸۰.
 ۲. مسند أحمد، ج ۱، ص ۳۷۵؛ صحیح البخاری، ج ۷، ص ۶۵ [با کمی تفاوت]؛ صحیح مسلم، ج ۶، ص ۱۶۱؛ مسند ابی یعلیٰ، ج ۹، ص ۱۳۶ [به نقل از ضحاک]
 ۳. آل عمران / ۱۵۶
 ۴. البقرة / ۱۴۵
 ۵. الانبياء / ۵۲
 ۶. گفتار ۱۴۶، فقره‌ی ۲

وَمَا نَضْبُهُ؟ قَالَ: وَضَعُهُ عَلَى طَرِيقِ أَوْ بَابِ أَوْ جِدَارٍ أَوْ حِجَابٍ أَوْ مِنْضَدَةٍ^۱؛ «از منصور درباره‌ی انصاب در سخن خداوند بلندمرتبه پرسیدم که می‌فرماید: >ای کسانی که ایمان آوردید! جز این نیست که شراب و قمار و انصاب و تیرهای بخت‌آزمایی نجاستی از کارهای شیطان هستند، پس از آن‌ها دوری کنید باشد که رستگار شوید<، پس فرمود: هر چیزی از تصویر یا مجسمه که برای مردم نصب شود، آن از انصاب است، خواه پرستش شود و خواه پرستش نشود، گفتم: (مقصود از) نصب آن چیست؟ فرمود: قرار دادن آن بر راه یا در یا دیوار یا پرده یا میزی».

۳. صورتگری از صفات خداوند و افعال اوست؛ چنانکه خود را «الْمُصَوِّرُ»^۲ نامیده و فرموده است: «هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ»^۳؛ «او کسی است که شما را در رحم‌ها هر گونه که می‌خواهد صورت می‌بخشد، خدایی جز آن عزیز حکیم نیست» و فرموده است: «وَصَوِّرُكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ»^۴؛ «و شما را صورت بخشید، پس صورت‌هاتان را نیکو ساخت» و فرموده است: «فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ»^۵؛ «در هر صورتی که خواست تو را ترکیب کرد» و با این وصف، نقاشی و مجسمه‌سازی از مخلوقات او، تقلیدی گستاخانه از کار او و معارضه‌ای خواسته یا ناخواسته با اوست که او را به خشم می‌آورد و می‌آزارد؛ چراکه او «الْمُتَكَبِّرُ»^۶ است و چنین گستاخی و معارضه‌ای نسبت به خود را نمی‌پذیرد؛ چنانکه از عایشه روایت شده است که گفت: «دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مُسْتَبْرَةٌ بِقِرَامٍ فِيهِ صُورَةٌ، فَلَمَّا رَأَتْ تَلَوْنَ وَجْهَهُ وَهَتَكَ بِيَدِهِ وَقَالَ: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُشْبِهُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ»^۷؛ «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم وارد شد در حالی که من پشت پرده‌ای رنگین بودم که در آن تصویری بود، پس چون آن را دید رنگ رویش دگرگون شد و آن را با دست خود پاره کرد و فرمود: هرآینه شدیدترین عذاب در روز قیامت نزد خداوند عز و جل برای کسانی است که به آفرینش خداوند عز و جل تشبیه می‌جویند» و از ابو زرعه روایت شده است که گفت: «دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ دَارَ مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ، فَرَأَى فِيهَا تَصَاوِيرَ وَهِيَ تَبْنِي، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ خَلْقًا كَخَلْقِي فَلْيُخْلَقُوا دَرَّةً أَوْ لِيُخْلَقُوا حَبَّةً أَوْ لِيُخْلَقُوا شَعِيرَةً»^۸؛ «به همراه ابو هریره به خانه‌ی مروان بن حکم داخل شدم،

۱. گفتار ۱۴۶، فقره‌ی ۵

۲. الحشر / ۲۴

۳. آل عمران / ۶

۴. غافر / ۶۴

۵. الإنفطار / ۸

۶. الحشر / ۲۳

۷. مصنف عبد الرزاق، ج ۱۰، ص ۳۹۸؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۶، ص ۷۳؛ مسند أحمد، ج ۶، ص ۸۶؛ صحيح البخاري، ج ۷، ص ۶۵؛ صحيح مسلم، ج ۶، ص ۱۵۸؛ سنن النسائي، ج ۸، ص ۲۱۴؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۷، ص ۲۶۷

۸. مصنف ابن أبي شيبة، ج ۶، ص ۷۳؛ مسند أحمد، ج ۲، ص ۲۳۲؛ صحيح مسلم، ج ۶، ص ۱۶۲؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۷، ص ۲۶۸

پس در آن نقاشی‌هایی را دید و آن در حال ساخت بود، پس گفت: شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: خداوند عزّ و جلّ می‌فرماید: و چه کسی ستمکارتر از کسی است که می‌کوشد تا خلقی مانند خلق من را بیافریند، پس یک ذره را بیافریند یا یک دانه را بیافریند یا یک جو را بیافریند (اگر راست می‌گویند)». از این رو، در روایات متواتر آمده است که خداوند عزّ و جلّ در روز قیامت صورنگران را به دمیدن روح در نقاشی‌هایشان تکلیف می‌کند و می‌فرماید: «أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ»؛ «زنده کنید چیزی را که آفریدید»، در حالی که آنان قادر به این کار نیستند. این نکته‌ی لطیفی است که علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی آن را تبیین فرموده است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنِ التَّصْوِيرِ، فَقَالَ: لَا يَعْمَلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ، قُلْتُ: لِمَذَا؟ قَالَ: لِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَصُورُ فَكِرَهُ أَنْ يَنْشَبَّهُوا بِهِ فِي ذَلِكَ لِتَكْبَرِهِ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ! قُلْتُ: أَمَا كَانَ لِسُلَيْمَانَ شَيَاطِينَ يَعْمَلُونَ لَهُ تَمَاثِيلَ؟! قَالَ: إِنَّمَا كَانُوا يَعْمَلُونَهَا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ لَمْ يَعْمَلْهَا بِإِذْنِ اللَّهِ فَقَدْ عَارَضَ اللَّهَ فِي خَلْقِهِ وَمَنْ عَارَضَ اللَّهَ فِي خَلْقِهِ يُعَارِضُهُ اللَّهُ فِي خَلْقِهِ فَيَقُولُ لَهُ: أَحْيِ مَا خَلَقْتَ كَمَا أَحْيَيْتَ مَا خَلَقْتُ! ﴿فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾^{۱، ۲}؛ «از منصور درباره‌ی صورتگری پرسیدم، پس فرمود: جز خطاکاران آن را انجام نمی‌دهند، گفتم: برای چه؟ فرمود: برای اینکه خداوند صورنگر است، پس کراهت دارد از اینکه در آن به او تشبّه جویند به خاطر تکبرش، هرآینه او عزّتمندی جبار است! گفتم: آیا برای سلیمان شیاطینی نبود که برای او مجسمه‌هایی می‌ساختند؟! فرمود: جز این نیست که با اذن خداوند آن‌ها را می‌ساختند و هر کس با اذن خداوند آن‌ها را نسازد، با خداوند در آفرینشش معارضه کرده است و هر کس با خداوند در آفرینشش معارضه کند، خداوند با او در آفرینشش معارضه می‌کند، پس به او می‌فرماید: چیزی که آفریدی را زنده کن، همان طور که من چیزی که آفریدم را زنده کردم! > پس مبهوت گردد کسی که کافر شد و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی‌کند».

۴ . علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی، افزون بر نکات پیشین، تفسیر بدیع و لطیفی از برخی آیات قرآن ارائه فرموده است که به عدم جواز نقاشی و مجسمه‌سازی از جانداران بدون اذن خداوند إشعار دارد؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

۱ . بنگرید به: مسند أبي داود الطيالسي، ص ۲۰۲؛ مسند أحمد، ج ۱، ص ۲۴۱ و ج ۲، ص ۴؛ صحيح البخاري، ج ۳، ص ۱۷ و ۴۰؛ صحيح مسلم، ج ۶، ص ۱۶۰ و ۱۶۲؛ سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۷۲۸؛ المحاسن للبرقي، ج ۲، ص ۶۱۶؛ سنن أبي داود، ج ۲، ص ۴۸۱؛ سنن الترمذي، ج ۳، ص ۱۴۴؛ سنن النسائي، ج ۸، ص ۲۱۵؛ الكافي للكليني، ج ۶، ص ۵۲۷؛ من لا يحضره الفقيه لابن بابويه، ج ۴، ص ۵.

۲ . البقرة / ۲۵۸

۳ . گفتار ۱۴۶، فقره‌ی ۶

«كُنْتُ عِنْدَ الْمُنْصُورِ، فَقَالَ لِي: إِفْرَأْ، قُلْتُ: وَمَا أَفْرَأُ؟ قَالَ: إِفْرَأْ مِنْ سُورَةِ الْمَائِدَةِ، فَقَرَأْتُ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ﴾^۱ حَتَّى إِذَا بَلَغْتُ قَوْلَهُ تَعَالَى لِعِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: ﴿وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِأَذْنِي﴾^۲، فَقَالَ: أَعَدْتُ، فَأَعَدْتُ، فَقَالَ: مَا كَانَ لَهُ أَنْ يَخْلُقَ كَهَيْئَةَ الْحَيِّ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ! قُلْتُ: جَعَلْتُ فِدَاكَ، وَهَلْ يَفْهَمُ مِثْلَ هَذَا إِلَّا أَنْتَ؟! قَالَ: ﴿إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾^۳ ثُمَّ قَالَ: إِمْضِي، فَمَضَيْتُ»^۴؛ «نزد منصور بودم، پس به من فرمود: قرائت کن، گفتم: چه چیزی قرائت کنم؟ فرمود: از سوره‌ی مائده قرائت کن، پس سخن خداوند بلندمرتبه را قرائت کردم که می‌فرماید: <روزی که خداوند پیامبران را گرد می‌آورد، پس می‌فرماید: چه پاسخ داده شدید؟>، تا آنکه به سخن خداوند بلندمرتبه خطاب به عیسی علیه السلام رسیدم که می‌فرماید: <و هنگامی که از گل مانند صورت پرنده را می‌ساختی با اذن من>، پس فرمود: تکرار کن، پس تکرار کردم، پس فرمود: او را نمی‌رسید که مانند صورت جاندار را بسازد مگر با اذن خداوند! گفتم: فدایت شوم، آیا مانند این را کسی جز تو می‌فهمد؟! فرمود: <فضل به دست خداوند است آن را به هر کس که بخواهد می‌دهد و خداوند گشاینده‌ای داناست>، سپس فرمود: ادامه بده، پس ادامه دادم».

همچنانکه یکی دیگر از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَمِعْتُ الْمُنْصُورَ يَنْهَى عَنِ التَّصْوِيرِ وَالتَّحَاتَةِ، فَقُلْتُ لَهُ: أَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي جَنَّ سُلَيْمَانَ: ﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبَ وَتَمَاثِيلَ﴾^۵؟! فَقَالَ: إِفْرَأْ مَا قَالَ قَبْلَ هَذَا! فَقَرَأْتُ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿وَمِنَ الْجِنَّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغُ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُدْفِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾^۶، فَقَالَ: مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ لَهُ إِلَّا بِإِذْنِ رَبِّهِ»^۷؛ «شنیدم منصور از تصویرگری و مجسمه‌سازی نهی می‌کند، پس به او گفتم: آیا خداوند بلندمرتبه درباره‌ی جنیان سلیمان نفرموده است: <برای او هر چه می‌خواست می‌ساختند از محراب‌ها و تماثال‌ها>؟! پس فرمود: چیزی که قبل از این فرموده است را بخوان، پس سخن او را خواندم که فرموده است: <حو از جنیان کسانی بودند که در برابرش با اذن پروردگارش می‌ساختند و هر کس از آن‌ها از امر ما سر می‌پیچید او را از عذاب سوزان می‌چشانند>، پس فرمود: برای او نمی‌ساختند مگر با اذن پروردگارش!».

۱. المائدة / ۱۰۹
۲. المائدة / ۱۱۰
۳. آل عمران / ۷۳
۴. گفتار ۱۴۶، فقره‌ی ۷
۵. سبأ / ۱۳
۶. سبأ / ۱۲
۷. گفتار ۱۴۶، فقره‌ی ۸

بنابراین، نقاشی و مجسمه‌سازی دست کم از جانداران - خصوصاً هرگاه برای نصب کردن باشد - در اسلام جایی ندارد و کاری ناپسند و ناروا محسوب می‌شود؛ مگر اینکه به منظور بزرگداشت، سرگرمی یا زیباسازی نباشد، بلکه ضرورتی برای آن وجود داشته باشد؛ مانند آموزش پزشکی و شناسایی مجرمان، هرگاه به جای آن کار دیگری مانند استفاده از عکس و فیلم میسر نباشد؛ با توجه به اینکه خداوند فرموده است: **﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾**^۱؛ «خداوند برای شما آسانی می‌خواهد و برای شما سختی نمی‌خواهد» و فرموده است: **﴿مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ﴾**^۲؛ «خداوند نمی‌خواهد که برای شما در دین تنگنایی قرار دهد» و با توجه به اینکه عکس و فیلم، تقلید از آفرینش خداوند محسوب نمی‌شود، بل نمایش آفرینش خداوند بر روی کاغذ و پرده محسوب می‌شود که دلیلی برای حرمت آن وجود ندارد؛ هر چند نصب کردن عکس طواغیت برای بزرگداشت آن‌ها جایز نیست؛ چراکه این کار گونه‌ای شرک است، بل از اطلاق سخن علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی برداشت می‌شود که نصب کردن عکس هر جاندار - هرگاه برای بزرگداشت آن باشد - اشکال دارد؛ چراکه شبیه به کار مشرکان است و با این وصف، می‌توان گفت که نقاشی و مجسمه‌سازی از جانداران جز در موارد ضرورت جایز نیست، اگرچه برای نصب کردن به منظور بزرگداشت آن‌ها نباشد، ولی عکاسی از آن‌ها اشکالی ندارد، مگر اینکه برای نصب کردن به منظور بزرگداشت آن‌ها باشد که غالباً در رابطه با شخصیت‌های سیاسی و مذهبی مصداق دارد.

تعلیقات

پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

تاریخ: ۱۳۹۸/۸/۱۶

نویسنده: محمد

پرسش فرعی ۱

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ». شکر بی‌پایان خداوند متعال را که ما را به راهی رهنمون شد که از هر کژی منزه است و درود بی‌شمار او بر خلیفه‌اش امام مهدی علیه السلام و تنها زمینه‌ساز ظهور او حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی و شاگردان بزرگوار او.

سوالی از خدمت شما برادرانم داشتم. حکم تولید، خرید، فروش و نگهداری عروسک‌ها و اسباب‌بازی‌های کودکان و وسایل دکوری و تزئینی که در شکل و شمایل انسان و حیوانات و حشرات و ... است، چیست؟ اشکال هندسی و فانتزی که بر آنان چشم و دهان و ... رسم می‌شود چه طور؟

۱. البقرة / ۱۸۵

۲. المائدة / ۶

برای سلامتی و فرج امام مهدی علیه السلام و حضرت علامه حفظه الله تعالی و نابودی طواغیت و حاکمان جور صلواتی بفرستید.

پاسخ به پرسش فرعی ۱

تاریخ: ۱۳۹۸/۸/۲۱

صلوات بر محمد و آل محمد و سلام بر شما برادر مؤمن و بر همه‌ی آزادمردان و آزادزنانی که خداوند یگانه را می‌پرستند و از پرستش طاغوت می‌پرهیزند؛ و اما بعد..

بنا بر توضیحات فوق، ساخت، خرید، فروش و نگهداری نقش یا مجسمه‌ی انسان یا حیوان جز در موارد ضرورت جایز نیست، ولی می‌توان دو مورد را از این حکم مستثنا دانست:

۱. نقشی که برای انداختن زیر پا ساخته شده است؛ چراکه به تعظیم آن و به کارهای کافران شباهت ندارد؛ چنانکه روایت شده است: «أَنَّ جِبْرِيلَ جَاءَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَعَرَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صَوْتَهُ، فَقَالَ: ادْخُلْ، فَقَالَ: إِنَّ فِي الْبَيْتِ سِتْرًا فِي الْحَائِطِ فِيهِ تَمَائِيلٌ فَأَقْطَعُوا رُءُوسَهَا، أَوْ اجْعَلُوهُ بِسَاطًا أَوْ وَسَائِدَ فَأَوْطِئُوهُ، فَإِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْنًا فِيهِ تَمَائِيلٌ»؛ «جبرئیل به نزد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آمد، پس پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم صدای او را شناخت، پس فرمود: داخل شو، پس جبرئیل گفت: در خانه پرده‌ای بر روی دیوار است که در آن نقش‌هایی وجود دارد، پس سرهای آن‌ها را قطع کنید یا پرده را فرش یا بالش قرار دهید و زیر پا ببندازید؛ زیرا ما به خانه‌ای که در آن نقش‌هایی وجود دارد داخل نمی‌شویم» و بنا بر روایتی دیگر گفت: «مُرَّ بِالسِّتْرِ يُقْطَعُ، فَيَجْعَلُ مِنْهُ وَسَادَتَانِ مُنْتَبَذَتَانِ تُوطَّانُ»؛ «بگو پرده را بپزند و از آن، دو بالش بسازند که بر روی زمین و زیر پا انداخته شوند» و بنا بر روایتی دیگر گفت: «إِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْنًا فِيهِ تَمَائِيلٌ لَا يُوطَّأُ»؛ «ما به خانه‌ای داخل نمی‌شویم که در آن نقشی هست که بر آن پا گذاشته نمی‌شود» و از عایشه روایت شده است: «أَنَّهَا كَانَتْ اتَّخَذَتْ عَلَى سَهْوَةٍ لَهَا سِتْرًا فِيهِ تَمَائِيلٌ، فَهَتَكَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَاتَّخَذَتْ مِنْهُ نُمْرَقَتَيْنِ، فَكَانَتَا فِي الْبَيْتِ يَجْلِسُ عَلَيْهِمَا»؛ «پرده‌ای بر روی طاقچه بسته بود که در آن نقش‌هایی وجود داشت، پس پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آن را کند، پس عایشه از آن دو بالش ساخت و آن‌ها در خانه بودند و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر رویشان می‌نشست» و از ابو بصیر روایت شده است که گفت: «سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْوَسَادَةِ وَالْبَسَاطِ يَكُونُ فِيهِ التَّمَائِيلُ فَقَالَ: لَا بَأْسَ بِهِ يَكُونُ فِي الْبَيْتِ، قُلْتُ: التَّمَائِيلُ؟! فَقَالَ: كُلُّ شَيْءٍ يُوطَّأُ فَلَا بَأْسَ بِهِ»؛ «از امام جعفر صادق علیه السلام درباره‌ی بالش و

۱. مصنف عبد الرزاق، ج ۱۰، ص ۳۹۹؛ مسند أحمد، ج ۲، ص ۳۰۸؛ سنن النسائي، ج ۸، ص ۲۱۶؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۷، ص ۲۷۰
۲. سنن أبي داود، ج ۲، ص ۲۸۰؛ سنن الترمذي، ج ۴، ص ۲۰۱
۳. المحاسن للبرقي، ج ۲، ص ۶۱۵؛ الكافي للكليني، ج ۶، ص ۵۲۸
۴. مسند ابن الجعد، ص ۴۲۸؛ صحيح البخاري، ج ۳، ص ۱۰۸؛ صحيح مسلم، ج ۶، ص ۱۵۹ و ۱۶۰
۵. الكافي للكليني، ج ۶، ص ۵۲۷

فرش پرسیدم که در آن نقش وجود دارد، پس فرمود: اشکالی ندارد که در خانه باشد، گفتم: نقش؟! فرمود: هر چیزی که زیر پا قرار می‌گیرد اشکالی ندارد» و از آن حضرت روایت شده است که فرمود: «كَانَتْ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَسَائِدٌ وَأَنْمَاطٌ فِيهَا تَمَائِيلٌ يَجْلِسُ عَلَيْهَا»؛^۱ «برای علی بن الحسین علیهما السلام بالش‌ها و قالی‌هایی بود که در آن‌ها نقش‌هایی وجود داشت و بر رویشان می‌نشست» و روایت شده است: «دَخَلَ قَوْمٌ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ عَلَى بَسَاطٍ فِيهِ تَمَائِيلٌ فَسَأَلُوهُ فَقَالَ: أَرَدْتُ أَنْ أَهَيِّئَهُ»؛^۲ «گروهی بر امام محمد باقر علیه السلام وارد شدند در حالی که بر فرشی نشسته بود که در آن نقش‌هایی وجود داشت، پس در این باره از او پرسیدند، پس فرمود: خواستم که آن را پست سازم».

۲. مجسمه‌ای که برای بازی کودکان ساخته شده است؛ چراکه آن زیر دست و پای کودکان می‌افتد و از این حیث، مانند نقشی است که برای انداختن زیر پا ساخته شده؛ چنانکه از عایشه روایت شده است که گفت: «كُنْتُ أَلْعَبُ بِالْبَنَاتِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ لِي صَوَاحِبٌ يَلْعَبْنَ مَعِي، فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ يَتَفَمَعْنَ مِنْهُ فَيَسْرَبُهُنَّ إِلَيَّ فَيَلْعَبْنَ مَعِي»؛^۳ «من نزد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با عروسک بازی می‌کردم و دوستانی داشتم که با من بازی می‌کردند، پس چون پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم داخل می‌شد از او می‌گریختند، پس او آن‌ها را به نزد من می‌فرستاد تا با من بازی کنند» و روایت شده است: «قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ أَوْ حَيْبَرَ وَفِي سَهْوَتِهَا سِتْرٌ فَهَبَّتْ رِيحٌ فَكَشَفَتْ نَاحِيَةَ السِّتْرِ عَنْ بَنَاتٍ لِعَائِشَةَ لَعِبَ، فَقَالَ: مَا هَذَا يَا عَائِشَةُ؟ قَالَتْ: بَنَاتِي وَرَأَى بَيْنَهُنَّ فَرَسًا لَهُ جَنَاحَانِ مِنْ رِقَاعٍ، فَقَالَ: مَا هَذَا الَّذِي أَرَى وَسَطَهُنَّ؟ قَالَتْ: فَرَسٌ، قَالَ: وَمَا هَذَا الَّذِي عَلَيْهِ؟ قَالَتْ: جَنَاحَانِ، قَالَ: فَرَسٌ لَهُ جَنَاحَانِ؟ قَالَتْ: أَمَا سَمِعْتَ أَنَّ لِسُلَيْمَانَ خَيْلًا لَهَا أَجْنِحَةٌ؟ قَالَتْ: فَضَحِكَ حَتَّى رَأَيْتُ نَوَاجِدَهُ»؛^۴ «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از غزوه‌ی تبوک یا خیبر بازگشت و بر طاغچه‌ی عایشه پرده‌ای بود، پس بادی وزید و گوشه‌ی پرده را بالا برد و عروسک‌های عایشه را نمایان کرد، پس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: این‌ها چیست عایشه؟ گفت: عروسک‌های من است و بین آن‌ها اسبی را دید که دو بال پارچه‌ای داشت، پس فرمود: این چیست که بین آن‌ها می‌بینم؟ گفت: اسب است، فرمود: این چیست که بر روی آن است؟ گفت: دو بال است، فرمود: اسبی که دو بال دارد؟! گفت: آیا نشنیده‌ای که سلیمان اسبی داشت که برای آن دو بال بود؟ پس آن حضرت خندید تا جایی که دندان‌هایش نمایان شد».

۱. الکافی للکلینی، ج ۶، ص ۴۷۷

۲. مکارم الأخلاق للطبرسی، ص ۱۳۲

۳. مسند أحمد، ج ۶، ص ۵۷؛ صحیح البخاری، ج ۷، ص ۱۰۲؛ صحیح مسلم، ج ۷، ص ۱۳۵؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱۰، ص ۲۱۹

۴. سنن أبي داود، ج ۲، ص ۴۶۳؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱۰، ص ۲۱۹

البته ساخت، خرید، فروش و نگهداری اسباب بازی و عروسک‌هایی که ترویج دهنده‌ی فرهنگ غیر اسلامی هستند، جایز نیست.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ حرانلی
 مجلس خبرگان رهبری

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ حرانلی حفظه الله تعالی

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.